C/2024/6833

29.11.2024

NÕUKOGU SOOVITUS,

21. oktoober 2024,

mis käsitleb Soome majandus-, eelarve-, tööhõive- ja struktuuripoliitikat

(C/2024/6833)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2024. aasta määrust (EL) 2024/1263 majanduspoliitika tulemusliku koordineerimise ja mitmepoolse eelarvejärelevalve kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1466/97, ([1]) eriti selle artikli 3 lõiget 3,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitust,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

(1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/241, ([2]) millega loodi taaste- ja vastupidavusrahastu (edaspidi „rahastu"), jõustus 19. veebruaril 2021. Rahastust antakse liikmesriikidele rahalist toetust reformide ja investeeringute elluviimiseks ning sellega kaasneb liidu rahastatav fiskaalne impulss. Kooskõlas majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta prioriteetidega aitab rahastu saavutada majanduslikku ja sotsiaalset taastumist ning rakendada kestlikke reforme ja investeeringuid, eelkõige reforme ja investeeringuid, et edendada rohe- ja digipööret ning muuta liikmesriikide majandus vastupidavamaks. Samuti aitab see tugevdada riigi rahandust ning hoogustada majanduskasvu ja töökohtade loomist keskpikas ja pikas perspektiivis, parandada territoriaalset ühtekuuluvust liidus ja toetada Euroopa sotsiaalõiguste samba jätkuvat rakendamist.

(2) 27. veebruaril 2023. aastal vastu võetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2023/435 ([3]) (edaspidi „REPowerEU määrus") eesmärk on järk-järgult kaotada liidu sõltuvus Venemaa fossiilkütuste impordist. See aitaks saavutada energiajulgeoleku ja mitmekesistada liidu energiavarustust ning suurendada samal ajal taastuvate energiaallikate kasutuselevõttu, energiasalvestusvõimsust ja energiatõhusust. Soome lisas oma riiklikusse taaste- ja vastupidavuskavasse uue REPowerEU peatüki, et rahastada olulisi reforme ja investeeringuid, mis aitavad saavutada REPowerEU eesmärke.

(3) Komisjon avaldas 16. märtsil 2023 teatise „ELi pikaajaline konkurentsivõime: pilk 2030. aasta järgsesse aega", et anda teavet poliitiliste otsuste tegemiseks ja luua raamtingimused majanduskasvu hoogustamiseks. Teatises käsitletakse konkurentsivõimet üheksa vastastikku tugevdava teguri kaudu. Nende tegurite hulka kuuluvad muu

([1]) ELT L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
([2]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. veebruari 2021. aasta määrus (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahastu (ELT L 57, 18.2.2021, lk 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).
([3]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. veebruari 2023. aasta määrus (EL) 2023/435, millega muudetakse määrust (EL) 2021/241 riiklike taaste- ja vastupidavuskavade REPowerEU peatükkide osas ning määrusi (EL) nr 1303/2013, (EL) 2021/1060 ja (EL) 2021/1755 ning direktiivi 2003/87/EÜ (ELT L 63, 28.2.2023, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

hulgas juurdepääs erakapitalile, teadusuuringud ja innovatsioon, haridus ja oskused ning toimiv ühtne turg, mis on esmatähtsad poliitikaprioriteedid reformide ja investeeringute elluviimiseks, et käsitleda praeguseid tootlikkusega seotud probleeme ning suurendada liidu ja selle liikmesriikide pikaajalist konkurentsivõimet. Komisjon avaldas 14. veebruaril 2024 teatise „Ühtse turu ja konkurentsivõime 2024. aasta aruanne“. Kõnealuses teatises on üksikasjalikult kirjeldatud Euroopa ühtse turu tugevaid külgi ja probleeme konkurentsivõime alal ning kajastatud aasta jooksul toimunud muutusi, tuginedes eespool nimetatud üheksale konkurentsivõimet edendavale tegurile.

(4) Komisjon võttis 21. novembril 2023 vastu 2024. aasta kestliku majanduskasvu analüüsi, mis tähistas Euroopa poolaasta (2024) algust. Euroopa Ülemkogu kinnitas 22. märtsil 2024 2024. aasta kohta iga-aastase kestliku majanduskasvu analüüsi prioriteedid, mille keskmes on konkurentsivõimelise kestlikkuse neli mõõdet. Komisjon võttis 21. novembril 2023 Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1176/2011 ([4]) alusel vastu ka 2024. aasta häiremehhanismi aruande, milles ei nimetatud Soomet ühe liikmesriigina, kus võib esineda tasakaalustamatus või kus võib esineda oht selle tekkimiseks ja kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida. Samal kuupäeval võttis komisjon vastu ka arvamuse Soome 2024. aasta eelarvekava kohta. Samuti võttis komisjon vastu soovituse euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovituse kohta ning ettepaneku 2024. aasta ühise tööhõivearuande kohta, milles analüüsitakse tööhõivesuuniste ja Euroopa sotsiaalõiguste samba põhimõtete rakendamist. Nõukogu võttis 12. aprillil 2024 vastu soovituse euroala majanduspoliitika kohta ([5]) (edaspidi „2024. aasta euroala käsitlev soovitus“) ja 11. märtsil 2024 ühise tööhõivearuande.

(5) 30. aprillil 2024 jõustus liidu uus majanduse juhtimise raamistik. Raamistik hõlmab uut määrust (EL) 2024/1263 majanduspoliitika tulemusliku koordineerimise ja mitmepoolse eelarvejärelevalve kohta, muudetud nõukogu määrust (EÜ) nr 1467/97 ([6]) ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse rakendamise kiirendamise ja selgitamise kohta ning muudetud nõukogu direktiivi 2011/85/EL ([7]) liikmesriikide eelarveraamistiku nõuete kohta. Uue majanduse juhtimise raamistiku eesmärk on edendada reformide ja investeeringute kaudu usaldusväärset ja jätkusuutlikku riigi rahandust, kestlikku ja kaasavat majanduskasvu ning vastupanuvõimet ning vältida valitsemissektori ülemäärast eelarvepuudujääki. Uue majanduse juhtimise raamistikuga edendatakse ka riikide isevastutust ja keskendutakse rohkem keskpikale perspektiivile koos nõuete tõhusama ja sidusama täitmise tagamisega. Iga liikmesriik peab esitama nõukogule ja komisjonile riikliku keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava. Riiklikud keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikavad sisaldavad liikmesriigi eelarve-, reformi- ja investeerimiskohustusi ning hõlmavad riigisisese seadusandliku tsükli pikkusest sõltuvalt nelja- või viieaastast planeerimisperioodi. Riiklikes keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikavades esitatud netokulude ([8]) kava peab olema kooskõlas määruse (EL) 2024/1263 nõuetega, sealhulgas nõudega hoida valitsemissektori võlg usutavas langustrendis või viia see usutavasse langustrendi kohandamisperioodi lõpuks või hoida see mõistlikul tasemel allpool 60 % sisemajanduse koguproduktist (SKP) ning viia valitsemissektori eelarve puudujääk keskpika perioodi jooksul alla aluslepingus sätestatud kontrollväärtust 3 % SKPst ja/või hoida see allpool kõnealust kontrollväärtust. Kohandamisperioodi võib pikendada kuni kolme aasta võrra, kui liikmesriik võtab kohustuse teha asjakohased reformid ja investeeringud vastavalt määruses (EL) 2024/1263 sätestatud kriteeriumidele. Selleks et toetada kõnealuste riiklike keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikavade koostamist, avaldas komisjon 21. juunil 2024 suunised teabe kohta, mille liikmesriigid peavad esitama oma riiklikes keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikavades ning iga-aastastes eduaruannetes. Kooskõlas määruse (EL) 2024/1263 artiklitega 5 ja 36 edastas komisjon liikmesriikidele kohaldataval juhul võrdlustrajektoorid ja tehnilise teabe. Liikmesriigid peavad esitama oma riikliku keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava 20. septembriks 2024, välja arvatud juhul, kui liikmesriik ja komisjon lepivad kokku tähtaja pikendamises mõistliku aja võrra. Kooskõlas oma riigisisese õigusraamistikuga võivad liikmesriigid arutada oma keskpika perioodi kavade projekte oma parlamentidega, paluda sõltumatutel eelarveasutustel esitada arvamuse ning konsulteerida sotsiaalpartnerite ja muude riiklike sidusrühmadega.

([4]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrus (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta (ELT L 306, 23.11.2011, lk 25, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj).

([5]) Nõukogu 12. aprilli 2024. aasta soovitus euroala majanduspoliitika kohta (ELT C, C/2024/2807, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2807/oj).

([6]) Nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrus (EÜ) nr 1467/97 ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse rakendamise kiirendamise ja selgitamise kohta (EÜT L 209, 2.8.1997, lk 6, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1467/oj).

([7]) Nõukogu 8. novembri 2011. aasta direktiiv 2011/85/EL liikmesriikide eelarveraamistiku nõuete kohta (ELT L 306, 23.11.2011, lk 41, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2011/85/oj).

([8]) Netokulu, nagu on määratletud määruse (EL) 2024/1263 artikli 2 punktis 2. Netokulu – valitsemissektori kulud, millest on maha arvatud i) intressikulud, ii) kaalutlusõigusel põhinevad tulumeetmed, iii) liidu programmidega seotud kulud, mis kaetakse täielikult liidu vahenditest saadava tuluga, iv) riikide kulud liidu rahastatavate programmide kaasrahastamiseks, v) töötuskindlustushüvitiste kulude tsüklilised elemendid ning vi) ühekordsed ja muud ajutised meetmed.

(6) 2024. aastal jätkub Euroopa poolaasta areng kooskõlas rahastu rakendamisega. Taaste- ja vastupidavuskavade täielik rakendamine on jätkuvalt oluline Euroopa poolaasta poliitiliste prioriteetide elluviimiseks, kuna kavad aitavad tulemuslikult käsitleda kõiki probleeme või märkimisväärset osa probleemidest, mis on viimastel aastatel esitatud asjakohastes riigipõhistes soovitustes esile toodud. 2019., 2020., 2022. ja 2023. aasta riigipõhised soovitused on jätkuvalt sama asjakohased taaste- ja vastupidavuskavade puhul, mis on läbi vaadatud või mida on ajakohastatud või muudetud vastavalt määruse (EL) 2021/241 artiklitele 14, 18 ja 21.

(7) Soome esitas 27. mail 2021 vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 18 lõikele 1 komisjonile oma riikliku taaste- ja vastupidavuskava. Komisjon hindas määruse (EL) 2021/241 artikli 19 kohaselt taaste- ja vastupidavuskava asjakohasust, tulemuslikkust, tõhusust ja sidusust kooskõlas kõnealuse määruse V lisas esitatud hindamissuunistega. Nõukogu võttis 29. oktoobril 2021 vastu Soome taaste- ja vastupidavuskavale antud hinnangu heakskiitmist käsitleva rakendusotsuse ([9]), mida muudeti 14. märtsil 2023 vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 18 lõikele 2, et ajakohastada tagastamatu rahalise toetuse maksimaalset summat, ([10]) ja 8. detsembril 2023, et lisada REPowerEU peatükk ([11]). Osamaksete tegemine sõltub määruse (EL) 2021/241 artikli 24 lõike 5 kohaselt tehtud komisjoni otsusest selle kohta, et Soome on rahuldavalt täitnud nõukogu rakendusotsuses sätestatud asjakohased eesmärgid ja sihid. Rahuldav täitmine eeldab, et varem saavutatud eesmärke ja sihte ei ole tagasi pööratud.

(8) Soome esitas 25. aprillil 2024 oma 2024. aasta riikliku reformikava ja oma 2024. aasta stabiilsusprogrammi kooskõlas nõukogu määruse (EÜ) nr 1466/97 ([12]) artikli 4 lõikega 1. Vastavalt määruse (EL) 2021/241 artiklile 27 kajastab 2024. aasta riiklik reformikava ka Soome kaks korda aastas esitatavat aruannet taaste- ja vastupidavuskava täitmisel tehtud edusammude kohta.

(9) Komisjon avaldas 19. juunil 2024 Soome kohta 2024. aasta riigiaruande. Selles hinnati Soome edusamme nõukogu poolt aastatel 2019–2023 vastu võetud asjaomaste riigipõhiste soovituste järgimisel ning tehti kokkuvõte sellest, kuidas Soome on taaste- ja vastupidavuskava rakendanud. Selle analüüsi põhjal tehti riigiaruandes kindlaks puudused seoses probleemidega, mida taaste- ja vastupidavuskavas ei käsitleta või käsitletakse ainult osaliselt, ning uute ja esilekerkivate probleemidega. Samuti hinnati Soome edusamme Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamisel ning liidu peamiste tööhõive, oskuste ja vaesuse vähendamise eesmärkide ning ÜRO kestliku arengu eesmärkide saavutamisel.

(10) Vastavalt Eurostati kinnitatud andmetele suurenes Soome valitsemissektori eelarve puudujääk 0,4 %-lt SKPst 2022. aastal 2,7 %-le SKPst 2023. aastal, samal ajal kui valitsemissektori võlg suurenes 73,5 %-lt SKPst 2022. aasta lõpus 75,8 %-le SKPst 2023. aasta lõpus. Nagu on märgitud komisjoni 8. märtsi 2023. aasta teatises 2024. aastaks esitatud eelarvepoliitika suuniste kohta, astub komisjon kooskõlas kehtivate õigusnormidega esimese sammu eelarvepuudujäägil põhinevate ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluste algatamiseks. Komisjon avaldas 19. juunil 2024 aluslepingu artikli 126 lõike 3 alusel aruande. Selles aruandes hinnati Soome eelarveseisundit, kuna riigi kavandatav valitsemissektori eelarve puudujääk ületab 2024. aastal aluslepingus sätestatud kontrollväärtust 3 % SKPst. Aruandes jõuti järeldusele, et seda hinnangut silmas pidades ning aluslepingu artikli 126 lõike 4 alusel koostatud majandus- ja rahanduskomitee arvamust arvesse võttes ei kavatsenud komisjon teha 2024. aasta juulis ettepanekut algatada Soome suhtes ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlus.

(11) Nõukogu soovitas 12. juulil 2022 ([13]) Soomel võtta meetmeid, tagamaks 2023. aastal, et riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasv on kooskõlas üldiselt neutraalse eelarvepoliitikaga ([14]), võttes arvesse jätkuvat ajutist ja sihipärast toetust leibkondadele ja ettevõtetele, kes on energiahindade tõusu suhtes kõige haavatavamad, ja Ukrainast põgenevatele inimestele. Soomel soovitati olla valmis kohandama jooksvaid kulutusi vastavalt muutuvale olukorrale.

([9]) ST 12524/21, ST 12524/21 ADD 1.

([10]) Nõukogu 14. märtsi 2023. aasta rakendusotsus, millega muudetakse nõukogu 29. oktoobri 2021. aasta rakendusotsust Soome taaste- ja vastupidavuskavale antud hinnangu heakskiitmise kohta (ST 6991/23 INIT, ST 6991/23 ADD 1).

([11]) Nõukogu 8. detsembri 2023. aasta rakendusotsus, millega muudetakse 29. oktoobri 2021. aasta rakendusotsust, millega kiidetakse heaks Soome taaste- ja vastupidavuskavale antud hinnang (ST 15836/23, ST 15836/23 ADD 1).

([12]) Nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrus (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta (EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1466/oj).

([13]) Nõukogu 12. juuli 2022. aasta soovitus, milles käsitletakse Soome 2022. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Soome 2022. aasta stabiilsusprogrammi kohta (ELT C 334, 1.9.2022, lk 213).

([14]) Komisjoni 2024. aasta kevadprognoosi kohaselt on Soome keskpika perioodi (kümne aasta keskmine) potentsiaalne SKP kasv 2023. aastal nominaalväärtuses 2,7 %, tuginedes kümne aasta keskmisele potentsiaalsele reaalkasvu määrale ja 2023. aasta SKP deflaatorile.

Samuti soovitati Soomel suurendada avaliku sektori investeeringuid rohe- ja digipöördesse ning energiajulgeolekusse, võttes arvesse algatust „REPowerEU“, sealhulgas kasutades rahastut ning muid liidu vahendeid. Komisjoni hinnangul oli eelarvepoliitika ([15]) 2023. aastal kiire inflatsiooni tingimustes ekspansiivne (0,9 % SKPst). Riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasv (ilma kaalutlusõigusel põhinevate tulumeetmeteta) andis 2023. aastal eelarvepoliitikasse ekspansiivse panuse 0,8 % SKPst. See hõlmab Ukraina põgenikele ajutise kaitse pakkumise kulude suurendamist 0,2 % SKPst. Riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate netokulude ekspansiivne panus 2023. aastal oli seega ainult osaliselt tingitud Ukrainast põgenevatest inimestest. Riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude ekspansiivne kasv (ilma kaalutlusõigusel põhinevate tulumeetmeteta) oli tingitud ka pidevast ja kiirest hindade ja kulude suurenemisest, eriti mis puudutas ostetud teenuseid ja kohalike omavalitsuste personalikulusid, samuti valmisolekuga seotud suurematest kulutustest, mis tehti tulenevalt Venemaa agressioonisõjast Ukraina vastu. Kokkuvõttes ei olnud riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasv 2023. aastal kooskõlas nõukogu 12. juuli 2022. aasta soovitusega. Rahastu toetustest ja muudest liidu vahenditest rahastatud kulud moodustasid 2023. aastal 0,4 % SKPst. Riiklikult rahastatavad investeeringud moodustasid 2023. aastal 4,0 % SKPst, mis on 0,2 protsendipunkti võrra vähem kui 2022. aastal. Soome rahastas täiendavaid investeeringuid rahastust ning muudest liidu vahenditest. Soome rahastas avaliku sektori investeeringuid rohe- ja digipöördesse ning energiajulgeolekusse, nt investeeringud taastuvenergiataristusse ja vähese heitega vesinikku. Neid avaliku sektori investeeringuid rahastatakse osaliselt rahastust ja muudest liidu vahenditest.

(12) 2024. aasta stabiilsusprogrammi eelarveprognooside aluseks oleva makromajandusliku stsenaariumi kohaselt kasvab reaalne SKP 2024. aastal 0 % ja 2025. aastal 1,6 %, samal ajal kui tarbijahindade harmoneeritud indeksiga (THHI) mõõdetud inflatsioon on 2024. aastal 1,3 % ja 2025. aastal 1,9 %. Valitsemissektori eelarve puudujääk peaks 2024. aastal suurenema 3,4 %-le SKPst ja vähenema 2025. aastal 2,7 %-le SKPst, samal ajal kui valitsemissektori võla suhe SKPsse peaks 2024. aasta lõpuks suurenema 80,8 %-le ja 2025. aasta lõpuks 82,3 %-le. Pärast 2025. aastat peaks valitsemissektori eelarve puudujääk vähenema 2026. aastal 1,9 %-le SKPst. Seega langeb valitsemissektori eelarve puudujääk prognooside kohaselt 2025. aastal alla aluslepingus sätestatud kontrollväärtust 3 % SKPst. Valitsemissektori võla suhe SKPsse peaks pärast 2025. aastat järk-järgult suurenema: 2026. aastal 82,4 %-le.

(13) Komisjoni 2024. aasta kevadprognoosi kohaselt kasvab reaalne SKP 2024. aastal 0,0 % ja 2025. aastal 1,4 % ning THHIga mõõdetud inflatsioon on 2024. aastal 1,4 % ja 2025. aastal 2,1 %.

(14) Komisjoni 2024. aasta kevadprognoosi kohaselt on valitsemissektori eelarve puudujääk 2024. aastal 3,4 % SKPst, samas kui valitsemissektori võla suhe SKPsse peaks 2024. aasta lõpuks suurenema 80,5 %-le. Eelarve puudujäägi suurenemine 2024. aastal kajastab peamiselt aeglast kasvu tulude poolel, nii maksude kui ka sotsiaalkindlustusmaksete vallas, kuid samuti kulude suurenemist, eriti mis puudutab sotsiaalhüvitisi ja palku. Komisjoni prognooside kohaselt on eelarvepoliitika 2024. aastal ekspansiivne (0,7 % SKPst).

(15) Komisjoni 2024. aasta kevadprognoosi kohaselt rahastatakse 2024. aastal rahastu tagastamatust toetusest kulusid mahus 0,2 % SKPst (2023. aastal 0,1 % SKPst). Rahastu toetustest rahastatavad kulutused võimaldavad teha kvaliteetseid investeeringuid ja viia ellu tootlikkust suurendavaid reforme, ilma et see mõjutaks otseselt Soome valitsemissektori eelarvepositsiooni ja võlga.

(16) Nõukogu soovitas 14. juulil 2023 ([16]) Soomel järgida konservatiivset eelarvepoliitikat, eelkõige piirates riiklikult rahastatavate esmaste netokulude ([17]) nominaalset kasvu 2024. aastal kuni 2,2 %ni. Liikmesriikidel paluti 2023. aasta eelarve täitmisel ja 2024. aasta eelarvekava koostamisel võtta arvesse, et komisjon teeb 2023. aasta eelarve täitmise andmete põhjal nõukogule ettepaneku algatada ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlused. Komisjoni 2024. aasta kevadprognoosi kohaselt peaksid Soome riiklikult rahastatavad esmased netokulud suurenema 2024. aastal 4,0 %,

([15]) Eelarvepoliitika on määratletud kui valitsemissektori eelarvepositsiooni aastase muutuse näitaja. Selle eesmärk on hinnata nii riiklikult kui ka liidu eelarvest rahastatavast eelarvepoliitikast tulenevat majanduslikku impulssi. Eelarvepoliitikat mõõdetakse vahena i) keskpika perioodi potentsiaalse majanduskasvu ja ii) esmaste kulude muutuse vahel, millest on maha arvatud kaalutlusõigusel põhinevad tulumeetmed (välja arvatud COVID-19 kriisiga seotud ajutised erakorralised meetmed) ning mis hõlmab rahastu tagastamatu toetuse ja muude liidu vahenditega rahastatavaid kulusid. Miinusmärgiga näitaja osutab ekspansiivsele eelarvepoliitikale, samas kui plussmärgiga näitaja osutab pärssivale eelarvepoliitikale.

([16]) Nõukogu 14. juuli 2023. aasta soovitus, milles käsitletakse Soome 2023. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Soome 2023. aasta stabiilsusprogrammi kohta (ELT C 312, 1.9.2023, lk 243).

([17]) Esmased netokulud on määratletud kui riiklikult rahastatavad kulud, millest on maha arvatud i) kaalutlusõigusel põhinevad tulumeetmed, ii) intressikulud, iii) tsüklilise töötuse kulud ning iv) ühekordsed ja muud ajutised meetmed.

mis on üle soovitatud maksimaalse kasvumäära. See riiklikult rahastatavate esmaste netokulude soovitatud maksimaalset kasvumäära ületav kulu on 2024. aastal 0,9 % SKPst. See ei pruugi olla nõukogu soovitusega kooskõlas.

(17) Lisaks soovitas nõukogu Soomel võtta meetmeid, et võimalikult kiiresti 2023. ja 2024. aastal kaotada kehtivad erakorralised energiatoetusmeetmed ja kasutada sellest tulenevat kokkuhoidu valitsemissektori eelarve puudujäägi vähendamiseks. Nõukogu soovitas, et kui energiahindade uue tõusu tõttu on vaja uusi või jätkuvaid toetusmeetmeid, tuleb Soomel tagada, et sellised toetusmeetmed on suunatud haavatavate leibkondade ja ettevõtete kaitsmisele, on eelarve seisukohast vastuvõetava maksumusega ning säilitavad stiimulid energiasäästuks. Komisjoni 2024. aasta kevadprognoosi kohaselt peaks erakorralistest energiatoetusmeetmetest tulenev eelarve netokulu ([18]) olema 2023. aastal 0,2 % SKPst ning 2024. ja 2025. aastal 0,0 % SKPst. Kui selle tulemusena kokku hoitavaid vahendeid kasutataks nõukogu soovituse kohaselt valitsemissektori eelarve puudujäägi vähendamiseks, tooks see kõnealuse prognoosi kohaselt 2024. aastal kaasa eelarvekohanduse 0,2 % SKPst, samas kui riiklikult rahastatavad esmased netokulud ([19]) annavad asjaomasel aastal eelarvepoliitikasse ekspansiivse panuse 0,7 % SKPst. Erakorralised energiatoetusmeetmed 2023. ja 2024. aastal kaotati, mis on kooskõlas nõukogu soovitusega. Siiski prognoositakse, et selle tulemusena kokku hoitavaid vahendeid ei kasutata täielikult valitsemissektori eelarve puudujäägi vähendamiseks. See ei pruugi olla nõukogu soovitusega kooskõlas.

(18) Lisaks soovitas nõukogu Soomel säilitada riiklikult rahastatavad avaliku sektori investeeringud ning tagada rahastust antavate toetuste ja muude liidu vahendite tulemuslik kasutuselevõtt, eelkõige rohe- ja digipöörde edendamiseks. Komisjoni 2024. aasta kevadprognoosi kohaselt peaksid riiklikult rahastatavad avaliku sektori investeeringud suurenema 4,0 %-lt SKPst 2023. aastal 4,1 %-le SKPst 2024. aastal. See on kooskõlas nõukogu soovitusega. Samal ajal prognoositakse, et liidu vahenditest, sealhulgas rahastu toetustest, rahastatavad avaliku sektori kulud jäävad 2024. aastal samale tasemele (0,4 % SKPst).

(19) Prognoosi koostamise ajal teada olevate poliitikameetmete põhjal ja eeldusel, et poliitikat ei muudeta, hinnatakse komisjoni 2024. aasta kevadprognoosis, et valitsemissektori eelarve puudujääk on 2025. aastal 2,8 % SKPst. Eelarve puudujäägi vähenemine 2025. aastal kajastab peamiselt üldise käibemaksumäära tõusu, samuti kulukärpeid. Tulenevalt aeglasemast majanduskasvust ja kasvavatest intressikuludest peaks valitsemissektori võla suhe SKPsse 2025. aasta lõpuks suurenema 82,4 %-le.

(20) Kuigi Soomel on tõhus ja kaasav sotsiaalhoolekande süsteem, mis tagab kõrgetasemelise sotsiaalkaitse, on see süsteem keerukas ja võib luua stiimulid mitte töötada. 2020. aastal tehti parlamendi erikomisjonile ülesandeks töötada 2027. aastaks välja sotsiaalkindlustussüsteemi reform. 2023. aasta märtsis esitas komisjon vahearuande, milles tehti tulevastele valitsustele 31 ettepanekut uuringute, seadusandlike aktide eelnõude ja arenguprojektide kohta. Reformi eesmärk on lihtsustada sotsiaalhoolekande süsteemi ja pakkuda rohkem stiimuleid töötada, säilitades samal ajal tõhusa ja kaasava sotsiaalkaitse ning tõstes tööhõive määra. Eelduste kohaselt peaks sotsiaalkindlustussüsteemi reform suurendama riigi rahanduse pikaajalist jätkusuutlikkust.

(21) Vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 19 lõike 3 punktile b ja V lisa kriteeriumile 2.2 sisaldab taaste- ja vastupidavuskava ulatuslikke üksteist vastastikku tugevdavaid reforme ja investeeringuid, mis tuleb rakendada 2026. aastaks. Need reformid ja investeeringud peaksid aitama tulemuslikult käsitleda kõiki probleeme või märkimisväärset osa probleemidest, mis on kindlaks tehtud asjakohastes riigipõhistes soovitustes. Järele jäänud lühikese aja jooksul on oluline kiiresti jätkata taaste- ja vastupidavuskava, sealhulgas REPowerEU peatüki tulemuslikku rakendamist, et suurendada Soome pikaajalist konkurentsivõimet rohe- ja digipöörde kaudu, tagades samal ajal sotsiaalse õigluse. Taaste- ja vastupidavuskavast tulenevate kohustuste täitmiseks 2026. aasta augustiks on oluline, et Soome jätkaks reformide ja investeeringute elluviimist, tegeledes asjaomaste probleemidega. Ennekõike tuleb tagada, et teine ja kolmas maksetaotlus esitatakse õigeaegselt. Jätkuvalt on oluline süstemaatiliselt kaasata

([18]) See arv esindab kõnealuste meetmete aastaseid eelarvekulusid, sealhulgas tulusid ja kulusid, millest on vajaduse korral maha arvatud energiatarnijate juhusliku kasumi maksustamisest saadud tulud.

([19]) Seda panust mõõdetakse valitsemissektori esmaste kulude (millest on välja jäetud i) kaalutlusõigusel põhinevate tulumeetmetega kaasnev täiendav eelarvemõju, ii) ühekordsed kulud, iii) tsüklilise töötuse kulud ja iv) rahastu tagastamatute toetuste ja muude liidu vahenditega rahastatavad kulud) muutusena keskpika perioodi (kümne aasta) keskmise potentsiaalse nominaalse SKP kasvumäära suhtes ja väljendatakse suhtena nominaalsesse SKPsse.

kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi, sotsiaalpartnereid, kodanikuühiskonda ja muid asjaomaseid sidusrühmi, et tagada laialdane isevastutus taaste- ja vastupidavuskava eduka rakendamise eest.

(22) Ühtekuuluvuspoliitika fondide vahehindamise osana vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 ([20]) artiklile 18 peab Soome 2025. aasta märtsiks läbi vaatama kõik Euroopa Regionaalarengu Fondist (ERF), Euroopa Sotsiaalfond+-ist (ESF+), Ühtekuuluvusfondist ja Õiglase Ülemineku Fondist (JTF) toetatavad programmid, võttes muu hulgas arvesse 2024. aasta riigipõhistes soovitustes ning riiklikus energia- ja kliimakavas kindlaks tehtud probleeme. Läbivaatamise tulemuste alusel eraldatakse lõplikult iga programmiga ette nähtud liidu rahastus. Soome on teinud edusamme ühtekuuluvuspoliitika programmide ja Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamisel, kuid osa probleeme on jätkuvalt lahendamata. Enneköike on SKP elaniku kohta ja tööjõu tootlikkus pealinnapiirkonnas endiselt erineval tasemel kui mujal Soomes. Ülimalt oluline on kiirendada ühtekuuluvuspoliitika programmide rakendamist. Ühtekuuluvuspoliitika programmides kokku lepitud prioriteedid on jätkuvalt asjakohased, eriti mis puudutab hõreda asustusega põhjapiirkonda ja idapiirkonda. Erilist tähelepanu pöörata ka sellele, et tõhustada teadus- ja arendustegevust ning innovatsiooni, digipööret ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate konkurentsivõimet ning kiirendada rohepööret ja õiglast üleminekut. Samuti peaks jätkuvalt keskenduma tööjõu- ja oskuste nappuse kõrvaldamisele, sotsiaalse kaasatuse ja tööturul aktiivse osalemise suurendamisele, eriti haavatavate elanikkonnarühmade puhul, ning sotsiaalse innovatsiooni meetmete toetamisele ja lastekaitseteenuste tõhustamisele. Soome võiks kasutada ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2024/795 ([21]) loodud Euroopa strateegiliste tehnoloogiate platvormi, et toetada tööstuse ümberkujundamist, näiteks sellistes valdkondades nagu tehisintellekt, küberturvalisus, robootika, energia- ja ressursitõhusus ning terviseohutuse seisukohast elulise tähtsusega meditsiinitehnoloogia.

(23) Lisaks taaste- ja vastupidavuskava ning muude liidu vahendite raames käsitletud majanduslikele ja sotsiaalsetele probleemidele seisab Soome silmitsi veel mitme väljakutsega, mis on seotud tööjõu- ja oskuste nappusega ning sotsiaal- ja tervishoiuteenuste reformiga.

(24) Tööhõive määr oli 2023. aastal endiselt üle 78 %, kuid töötus tõusis 2022. aasta 6,8 %-lt 2023. aastal 7,2 %-le ning jätkuvalt püsis struktuurne töötus. Probleeme on oskuste tööturu vajadustele mittevastavusega, st vabadele ametikohtadele on võimatu leida töötajaid, kellel oleksid tööandjate nõutud oskused, eriti hariduse, tervishoiu ja sotsiaalhoolduse valdkonnas. Lisaks sellele on oht, et tööjõunappus rohepöörde seisukohast olulistel aladel pärsib edusamme Soome kliimaeesmärgini (saavutada 2035. aastaks süsinikuneutraalsus) jõudmisel. Lisaks seab tööjõu- ja oskuste nappus ohtu Soome konkurentsivõime ja pikaajalise majanduskasvu ning elanikkonna vananemine süvendab seda ohtu veelgi.

(25) Nende inimeste hulk, kellel on nende endi hinnangul rahuldamata vajadus arstiabi järele, on Soomes suur. Käimasoleva tervishoiu- ja sotsiaalteenuste reformi eesmärk on võrdsustada teenuste kättesaadavust, piirates samas teenuste osutamise kulude suurenemist. Haldusreform on ellu viidud, ent eri heaoluteenusepiirkondade valmisolek teenuste ümberkorraldamiseks ja nende osutamise optimeerimiseks varieerub.

(26) Pidades silmas euroala liikmesriikide majanduste tihedat seotust ning nende ühist panust majandus- ja rahaliidu toimimisse, soovitas nõukogu 2024. aastal euroala liikmesriikidel võtta meetmeid, sealhulgas oma taaste- ja vastupidavuskavade kaudu, et rakendada 2024. aasta euroala soovitust. Soome puhul aitavad soovitused 1, 2 ja 3 rakendada esimest, teist, kolmandat ja neljandat 2024. aasta euroala käsitlevat soovitust,

([20]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ELT L 231, 30.6.2021, lk 159, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj).

([21]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. veebruari 2024. aasta määrus (EL) 2024/795, millega luuakse Euroopa strateegiliste tehnoloogiate platvorm (STEP) ja muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ ning määrusi (EL) 2021/1058, (EL) 2021/1056, (EL) 2021/1057, (EL) nr 1303/2013, (EL) nr 223/2014, (EL) 2021/1060, (EL) 2021/523, (EL) 2021/695, (EL) 2021/697 ja (EL) 2021/241 (ELT L, 2024/795, 29.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/795/oj).

SOOVITAB Soomel võtta 2024. ja 2025. aastal järgmisi meetmeid.

1. Esitada õigel ajal keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava. Piirata kooskõlas reformitud stabiilsuse ja kasvu pakti nõuetega netokulude ([22]) kasvu 2025. aastal määrani, mis on kooskõlas muu hulgas valitsemissektori võla usutavasse langustrendi viimisega keskpikas perspektiivis ja valitsemissektori eelarve puudujäägi vähendamisega alla aluslepingus sätestatud kontrollväärtust 3 % SKPst. Jätkata sotsiaalkindlustussüsteemi reformi sotsiaalhüvitiste süsteemi tõhustamiseks, et suurendada töötamise stiimuleid ja toetada riigi rahanduse pikaajalist jätkusuutlikkust.

2. Tegeleda asjaomaste probleemidega, et võimaldada taaste- ja vastupidavuskava, sealhulgas REPowerEU peatüki kiire ja tulemusliku rakendamise jätkamist, tagades reformide ja investeeringute lõpuleviimise 2026. aasta augustiks. Kiirendada ühtekuuluvuspoliitika programmide rakendamist. Jätkata kõnealuste programmide vahehindamise raames keskendumist kokkulepitud prioriteetidele ja võtta samal ajal arvesse võimalusi, mida pakub Euroopa strateegiliste tehnoloogiate platvorm konkurentsivõime parandamiseks.

3. Tegeleda tööjõu- ja oskuste nappusega, tagades töötajate ümber- ja täiendõppe ning suurendades kõrgharidusvõimalusi, eriti tööturul kõige nõutavamatel aladel. Tagada, et sotsiaal- ja tervishoiuteenuste reformiga parandatakse teenuste kättesaadavust ja osutamist ning vähendatakse ebaefektiivsust.

Luxembourg, 21. oktoober 2024

Nõukogu nimel

eesistuja

NAGY I.

([22]) Vastavalt määruse (EL) 2024/1263 artikli 2 punktile 2 on netokulud valitsemissektori kulud, millest on maha arvatud intressikulud, kaalutlusõigusel põhinevad tulumeetmed, liidu programmidega seotud kulud, mis kaetakse täielikult liidu vahenditest saadava tuluga, riikide kulud liidu rahastatavate programmide kaasrahastamiseks, töötuskindlustushüvitiste kulude tsüklilised elemendid ning ühekordsed ja muud ajutised meetmed.